

บทสรุปผู้บริหาร

เรื่อง การจัดทำหนังสือเสียงระบบเดซี่ (DAISY : Digital Accessible Information System) สำหรับผู้พิการทางสายตาของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (Read for the Blind)

นับตั้งแต่ ปี 2549 – 2563 เป็นระยะเวลา 14 ปี สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้มีการดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา และการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับงานด้านนิติบัญญัติของประเทศ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในระบบรัฐสภา ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อที่ “192” ซึ่งกำหนดให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จัดสภาพแวดล้อมทั้งทางสถาปัตยกรรม สารสนเทศ การสื่อสาร หรือบริการอื่นใดให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก รวมทั้ง

1) จัดทำ จัดเก็บ หรือเรียกเอกสารใด ๆ เพื่อการพิจารณาหรือเผยแพร่ของวุฒิสภา ให้อยู่ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นที่เป็นมาตรฐานเปิด หรือซึ่งคนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ด้วย

2) จัดอุปกรณ์ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงผู้ช่วยสำหรับสมาชิกซึ่งเป็นคนพิการ หรือผู้สูงอายุที่มีความต้องการจำเป็นเป็นพิเศษ เพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ

► ในปี พ.ศ.2561 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ในการจัดทำโครงการสำหรับผู้พิการทางสายตาขึ้น รวมจำนวน 2 โครงการ ได้แก่

โครงการที่ 1 โครงการจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์ เกี่ยวกับผลงานด้านนิติบัญญัติของรัฐสภา

โครงการที่ 2 โครงการจัดทำหนังสือเสียงสำหรับผู้พิการทางสายตา (Read for the Blind)

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

☐ เพื่อจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์ให้กับผู้พิการทางสายตา

☐ เพื่อเพิ่มช่องทางโอกาสทางการศึกษา ให้กับผู้พิการทางสายตา ได้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับงานด้านนิติบัญญัติของประเทศ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในระบบรัฐสภา ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ผลสำเร็จของงาน

โครงการที่ 1 โครงการจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์ เกี่ยวกับผลงานด้านนิติบัญญัติของรัฐบาล โดยสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้จัดจ้างศูนย์เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อคนตาบอด มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย เป็นผู้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสืออักษรเบรลล์ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 จำนวน 120 ชุด และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 จำนวน 120 ชุด ทั้งนี้ เพื่อจะได้จัดสรรให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 หน่วยงาน

โครงการที่ 2 โครงการจัดทำหนังสือเสียงสำหรับผู้พิการทางสายตา (Read for the Blind) เป็นการจัดทำหนังสือเสียงระบบ DAISY (Digital Accessible Information System) ด้วยซอฟต์แวร์ โอบิ (Obi) โดยจิตอาสาของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จำนวน 32 คน ภายใต้แนวคิด “**ทำดีด้วยหัวใจ ให้เสียงของคุณ เป็นแสงสว่างให้พวกเขา GIVE THEM LIGHT BY YOUR VOICE**” ร่วมกับห้องสมุดคนตาบอดและผู้พิการทางสื่อสิ่งพิมพ์แห่งชาติ โดยมีหนังสือวารสารจุลนิติ ปีที่ 15 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2561 เป็นหนังสือเสียงปฐมบท

หนังสือเสียงวารสารจุลนิติ เป็นหนังสือเสียงระบบ DAISY ชนิด NCC ONLY เล่มแรกและเป็นประวัติศาสตร์ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และของรัฐบาล ในการเปลี่ยนผ่านจากระบบอนาล็อกสู่ระบบดิจิทัล โดยได้ทำการส่งมอบให้กับผู้พิการทางสายตาของประเทศไทย เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2562

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2563 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา จึงได้มีการผลิตหนังสือเสียงระบบ DAISY “วรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า ประจำปี พ.ศ. 2562” ขึ้น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้พิการทางการเห็น ในการก้าวผ่านวิกฤตการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ภายใต้ภารกิจ การร่วมแรงร่วมใจกัน “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” และเป็นของขวัญปีใหม่ไทยในวาระเทศกาลวันสงกรานต์ ประจำปี พ.ศ. 2563

ทั้งนี้ สถิติการอ่านหนังสือเสียงทั้ง 4 ช่องทาง ผ่านห้องสมุดคนตาบอดและผู้พิการทางสื่อสิ่งพิมพ์แห่งชาติ ณ วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2563 พบว่า มีผู้อ่านหนังสือเสียงดังกล่าว จำนวน 500 คน (วารสารจุลนิติ 220 คน และหนังสือวรรณกรรมรางวัลพานแว่นฟ้า จำนวน 280 คน)

☐ **การเพิ่มโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านนิติบัญญัติ** ด้วยผู้พิการทางสายตา สามารถอ่านหนังสือ ได้ 3 ช่องทาง ได้แก่ หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือเสียงระบบเดซี และผ่านทางโปรแกรมอ่านหน้าจอ (Screen reader) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่อ่านตัวอักษรผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ **จากเดิม** สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีช่องทางให้ผู้พิการทางสายตา สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านนิติบัญญัติผ่านเว็บไซต์ www.senate.go.th ที่มีการพัฒนาภายใต้มาตรฐาน W3C (World Wide Web Consortium) **ภายหลัง การดำเนินโครงการฯ ส่งผลให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาสามารถเพิ่มช่องทางให้ผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับงานด้านนิติบัญญัติของประเทศ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและการมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย**

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในระบบรัฐสภา ได้ ครอบคลุมครบถ้วน สมบูรณ์ ทุกช่องทาง อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

❑ **ความคุ้มค่าในการลงทุน** ของโครงการนี้ เป็นโครงการที่กล่าวได้ว่า “ทำน้อยแต่ได้มาก” เป็นความคุ้มค่าครบทุกมิติ ทั้งในรูปแบบที่ประเมินเป็นตัวเงินได้ และในรูปแบบที่ไม่สามารถประเมินค่าเป็นตัวเงิน ได้แก่ ภาพลักษณ์ที่ดีในองค์กร

❑ นอกจากนี้ โครงการดังกล่าว ยังสามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์ องค์กรนิติบัญญัติต้นแบบ ของหน่วยงานภาครัฐ 20 กระทรวง และส่งเสริมให้เป็นรัฐสภาต้นแบบในกลุ่มประเทศอาเซียน 10 ประเทศ และสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ” ข้อ 5 ความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ ข้อ 8 การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับคนพิการในสังคม ข้อ 9 การเข้าถึง ข้อ 19 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ข้อ 21 เสรีภาพในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น และการเข้าถึงสารสนเทศ ข้อ 24 การศึกษา ข้อ 29 การมีส่วนร่วมในการเมืองและสาธารณะกิจ

❑ **ความยากในการอ่านให้ถูกต้องตามหลักการ** การอ่านหนังสือเสียงสำหรับคนตาบอด นั้น เปรียบได้กับการเรียนรู้วิชาใหม่ หรือเป็นการเรียนหลักสูตรเฉพาะอีก หลักสูตร ซึ่งแตกต่างจากการอ่านหนังสือโดยปกติทั่วไป ตัวอย่างเช่น - พ.ศ. ... จะต้องอ่านว่า พุทธศักราช ละ ละ ละ (ก็จุดก็ให้อ่านว่า ละ ละ ละ)

❑ ปัญหาจากตัวบุคคล

❑ **ปัญหาเกี่ยวกับทักษะด้านดิจิทัล** ด้วยการจัดทำหนังสือเสียง เป็นศาสตร์และศิลป์ ควบคู่กับทักษะดิจิทัล จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่า การที่จะมีบุคคลที่มีความสามารถในการอ่าน และมีความสามารถด้านดิจิทัล นั้น มีจำนวนค่อนข้างน้อย ดังนั้น การอ่านควบคู่ไปกับการใช้งานโปรแกรม ซึ่งจะต้องมีการ ตกแต่งไฟล์เสียง การแก้ไข ทำซ้ำ ทั้งนี้ **ทักษะดิจิทัล (Digital Skill)** เป็นประเด็นหลักสำคัญอีก ประการหนึ่ง ที่ทำให้จำนวนจิตอาสาลดลง

❑ **ความพร้อมเรื่องเวลา** เนื่องจาก งานที่ดำเนินการเป็นงานในรูปแบบจิตอาสา ดังนั้น การดำเนินการเป็นงาน “นอกเหนือจากงานประจำทำเมื่อพร้อม” ทำให้การดำเนินงานไม่มีกรอบระยะเวลาที่กำหนดที่ชัดเจน

❑ **สถานที่** ด้วยปัจจุบันการบันทึกเสียง ยังไม่มีห้องอัดเสียง การดำเนินการโดยส่วนใหญ่ จะใช้ห้องประชุมคณะกรรมการต่างๆ ทั้งนี้ หากมีการใช้งานห้องประชุม ก็จะสามารถบันทึกเสียงได้

❑ **อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง** เช่น ไมโครโฟน ที่มีคุณภาพ ลดเสียงรบกวน มี Mixer อัดเสียง ที่มีคุณภาพ มีอีควอไลเซอร์ (Equalizer) เพื่อรองรับการปรับแต่งคุณภาพเสียง (ทูน แพลม) และ Power Amplifier (ปรับแต่งเสียงเบา เสียงดัง) ซึ่งปัจจุบันในการดำเนินการ มีเพียงเครื่องคอมพิวเตอร์ และไมโครโฟน (แบบชนิดธรรมดา) ทำให้คุณภาพเสียงที่ได้ยังไม่มีคุณภาพเสียงที่ดีเพียงพอ และอาจจะส่งต่อการรับฟังของผู้ใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

- 1) เห็นควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ให้มีความรู้ความสามารถทั้งด้านการอ่านและ ทักษะดิจิทัล (Digital skill)
- 2) มีทีมงานที่รับผิดชอบ รวบรวมข้อมูลเสียงจากสมาชิกเครือข่าย ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพเสียง สามารถแก้ไขไฟล์เสียงได้ จัดทำรูปเล่ม หมวดหมู่ สารบัญ หนังสือเสียงก่อนสำนักงานฯ จัดส่งให้กับห้องสมุดเสียง เพื่อตรวจสอบคุณภาพเสียง และเผยแพร่ต่อไป
- 3) มีห้องรองรับสำหรับการบันทึกเสียงให้เพียงพอ และจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ไมโครโฟน Mixer Equalizer และ Power amplifier ที่มีคุณภาพสูง
- 4) เสนอให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีการผลิตหนังสือเสียงอย่างต่อเนื่อง ในเบื้องต้น นอกจากการจัดทำหนังสือเสียงโดยจิตอาสา ซึ่งสามารถดำเนินการได้ปีละ 1-2 เล่ม ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยในการนี้ จึงขอเสนอให้มีการสนับสนุนด้านงบประมาณ สำหรับการจ้างผลิตหนังสือเสียง เพื่อให้มีปริมาณหรือจำนวนที่มากพอและเกิดความต่อเนื่อง จะทำให้เกิดการสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากรและเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก
- 5) ขอเสนอให้มีการจัดทำหนังสือเสียง แบบชนิด Full text ซึ่งเป็นหนังสือเสียงที่สมบูรณ์แบบมีทั้งข้อความ ภาพนิ่ง และเสียง ทั้งนี้ หนังสือดังกล่าว จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้พิการได้ครอบคลุมครบทุกกลุ่ม อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ผู้ที่มีสายตาเลือนราง เป็นต้น
- 6) เสนอให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีการประชุมหารือกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เพื่อร่วมกันจัดทำโครงการในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ จะได้เป็นการขับเคลื่อนในภาพรวมของรัฐสภาต่อไป
- 7) เสนอให้มีการพัฒนาระบบงานการสืบค้นข้อมูล กระบวนการนิติบัญญัติ ผ่านคำสั่งเสียง โดยใช้หลักการเทคโนโลยี Google assistant เพื่อเพิ่มช่องทางและโอกาสให้ผู้พิการทางการเห็นสามารถเข้าถึงข้อมูลกระบวนการนิติบัญญัติหรือข้อมูลอื่น ๆ ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และครอบคลุมกลุ่มทุกกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น